

650. Jädra, Övergrans sn. Nu vid Signildsberg, Håtuna sn.

Pl. 23.

Litteratur: B 338, L 42, D 1: 43. J. Peringskiöld, *Monumenta* 2, bl. 219; UFT h. 1 (1871), s. 30, h. 5 (1876), s. 86; P. J. Lindahl, *Forskningar i Sigtuna-ängden hösten 1875* (ATA); E. Brate, *Svenska runristare* (1925), s. 57.

Äldre avbildningar: Träsnitt, ej signerat (i Peringskiölds *Monumenta* och B 338); Dybeck a.a.

Fig. 57. U 650. Jädra, Övergrans sn. Efter B 338.

tades. Ristningen är djupt huggen och i stort sett tydlig och väl bevarad. På ett par ställen ha små stycken fallit bort, varvid mindre ornament ha förlorats.

Inskrift:

· ulfkair · auk · halftan · þair letu · raisa · stn · at · sikraif · faður · sin · kup · hielbi . . . hans ·

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

Ulfgeirr ok Halfdan þeir letu reisa stein at Sigraif, faður sinn. Guð hialpi [and] hans.

»Ulvger och Halvdan de läto resa stenen efter Sigrev, sin fader. Gud hjälpe hans ande.»

Runstenen står nu i Signildsbergs park, omkring 150 m. V om huvudbyggnaden.

Runstenen finnes icke omtalad i *Ransakningarna*. Den har tydligen blivit känd i samband med Hadorphs resa. Träsnittet (B 338) har märkligt nog icke blivit signerat; i Peringskiölds *Monumenta* har det dock med bläck påskriften »J. L.» (d. v. s. Johan Leitz). Platsen säges vara: »Jädra i Grän sockn», »Jädra bys ägor strax hoos wid pass 100 alnar ifrån den näst öfrige Kumbla Runesten.» Detta måste syfta på den i boken närmast föregående runstenen U 653. Ett kort stycke V om denna har sålunda Jädra-stenen stått. B 338: »Jädra Bys ägor», L 42: »Jädra ägor.» Dybeck (1861) fann den ännu på samma plats: »Jädra södra gärde gränsar i öster till nyss nämnde Kumla gärde. Runstenen står midt på en åker i det förra.» Någon tid därefter har den av frih. H. H. von Essen blivit flyttad till Arnö park (platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Sigtuna») och därifrån sedermera till det 1870 av honom inköpta Signildsberg. Den var 1875 liggande, men står numera rest.

Rödgrå granit. Höjd 2,29 m., bredd (0,70 m. över marken) 1,18 m. Ytan är tämligen jämn. Nedtill på v. sidan ett hak, som har funnits, då stenen ris-

Till läsningen: 4 **k** är icke stunget; icke heller 38 **k** och 51 **k**. Alla **a**-runor i inskriften ha bst endast på v. sidan av hst, alla **n**-runor endast på h. sidan. Hst i 13 **l** är helt förstörd genom skada i stenytan. Intet sk efter 21 **r**. 23 **e** är tydligt stunget. Bst i 30 **a** är vinkelrät mot hst. 31 **s** är omvänt; likaså 48 **s**. 56 **e** är tydligt stunget; icke **a**. Efter 59 **i** är stenytan förstörd med sannolikt tre runor.

B 338: Intet sk framför 1 **u** och efter 7 **r**. 11—17 **halfani**. 23 **i**, 56 **a**. Runorna mellan 59 **i** och 60 **h** saknas. — Dybeck: Sk saknas framför 1 **u**. 11—17 **halfani**. 23 **i**.

Mansnamnet *Ulfgeirr* är sällsynt. Det förekommer på ännu en uppländsk runsten: L 77 Focksta, Hagby sn. För övrigt är det okänt i svenska och danska inskrifter; från medeltida urkunder synes det icke vara belagt. Från Norge känner man det endast genom en runinskrift från Tjore, Sole sn, Jæderen; på Island är det helt okänt (Lind). Feng. *Wulfgar* (bl. a. i Beowulf en man vid konung Hrodgars hov), fht. *Wolfgar*. — Om namnet *Halfdan* se U 114 och E. Wessén, *De nordiska folkstammarna i Beowulf* (1927), s. 46; om *Sigræifr* Sö 293 och E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 108.

Stenen är enligt Brate ristad av mästaren Balle. Brate framhåller särskilt, att korset är det hos Balle vanligaste och att ornamentiken påminner om U 744. Attributionen är säkerligen riktig, och den styrkes av att ännu en runsten i Övergrans sn, U 646, är ristad av Balle.

651. Kumla, Övergrans sn. Nu vid Övergrans kyrka.

Pl. 23.

Litteratur: B 339, L 39, D 1: 40. J. Bureus, Fa 6 s. 69 n:r 125 (Bureus' egen uppteckning), s. 101 n:r 36 (Aschaneus), Fa 5 n:r 154, Fa 5 s. 38; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 217; R. Dybeck, Svenska runurkunder 2 (1857), s. 24 (n:r 79); UFT h. 1 (1871), s. 30, h. 5 (1876), s. 86.

Äldre avbildningar: J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 339); Dybeck a. a.

Runstenen står nu 2 m. S om kyrkogårdsmuren på södra sidan av Övergrans kyrka, 15 m. Ö om kyrkogårdens sydvästra hörn, 15 m. V om U 648.

Stenen var känd redan av Bureus. Den stod »Vidh Kumbla i Grän sokn» (Fa 6, s. 69), »Kumbla» (Fa 5), »Vti Kumbla gärde i Grän S.» (Fa 6, s. 101). I *Ransakningarna* meddelas 1669, att »Vthi ett giärde wijdh Kumbla stå ok två stenar med begrafningar»; i en relation ett par år senare (1672) omtalas, att tre runstenar funnos »på Kumbla Gierde». Träsnittet av U 651 i Peringskiölds *Monumenta* har påskriften: »Kumbla gärde i Öfver Grans sochn» (B 339 och L 39: »Kumla gärde»). Stenen har sedermera, ovisst när, blivit förd till Övergrans kyrka och närmast lagd »såsom tröskel till Öfver-Grans kyrkas vestra vapenhus». Här anträffades stenen av Dybeck svårt skadad, med endast obetydliga lämningar av runinskrift, och han upptog den i *Svenska runurkunder* 1857 såsom ett nyfynd. Först i UFT h. 1 (1871) har den blivit riktigt identifierad. Den stod nu rest utanför kyrkogården vid sidan av U 648 och U 649.

Grå gnejsgranit. Ristningen är anbragt på två sidor, som stå i nästan rät vinkel till varandra. Höjd 1,70 m., v. sidans bredd 0,40 m., h. sidans 0,52 m. Ristningen är mycket svårt skadad, delvis alldeles förstörd. Den är bäst bevarad upptill. Ristningslinjerna äro fina och grunda.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 339):

· bel[e]ik[r · au]k[· hefton · auk · s]i - ig[r] · raistu · [s]ta[in · pina] · at · ulf · burubur : s[in]

Bleikr(?) ok *Halfan*(?) ok **si - igr** raistu stein þenna at Ulf, broður sinn.

»Blek och Halvdan och **si - igr** reste denna sten efter Ulf, sin broder.»